

El sacerdoci comú dels laics en el Beat Josepmaria¹

Introducció

En el n. 42 de l'Encíclica *Redemptoris missio*, tot recordant Pau VI, hi llegim: «L'home contemporani creu més als testimonis que als mestres; creu més en l'experiència que en la doctrina, en la vida i els fets que en les teories.»

A través de les meves paraules portaré a col·lació alguns testimonis actuals sobre els quals intentaré fer una reflexió teològica, partint de l'experiència.

Voldria començar amb una anècdota real en la conferència que va pronunciar Mary Ann Glendon, professora de Dret de la Universitat de Harvard, i representant de la Santa Seu en la Conferència Mundial sobre la Dona (Pequín 1995) sobre Charles Malik, diplomàtic libanès, un dels diplomàtics més importants en l'escena mundial, i que va intervenir en l'elaboració de la Declaració de Drets Humans.

«M'imagino que fins després del Vaticà II no gaires laics eren conscients del fet que el baptisme confereix a tots els homes i dones que el reben una dignitat que inclou el mandat missioner i l'obligació de difondre la fe s'imposa a tots els cristians. Quants catòlics, un es pregunta, són conscients que el Vaticà II demana un esforç als laics per infondre un esperit cristià en la mentalitat, costums, lleis i estructures de la comunitat en què cadascú viu, i que és de tal manera responsabilitat dels laics que no pot ser realitzat degudament per altres. Això és un repte, però penso que l'interrogant d'avui a la ment de molts joves laics no és si acceptar o no el repte, sinó com acceptar-lo. A la majoria de la gent, especialment als joves, no els importa que se'ls demani que facin quelcom difícil. El que desesperadament necessiten és, a més a més de la gràcia divina, una formació adequada i bons exemples.»

Aquests dos aspectes són, indubtablement, una cosa molt urgent en aquests començaments del segle XXI. Si ens fixem en el segon —bons exemples, models— veiem que és el que pretén l'actual Papa Joan Pau II a través de les beatificacions i canonitzacions de laics que puguin servir de model als homes i dones del nostre temps; entre d'altres, hem vist la beatificació d'un matrimoni, el primer de la història.

¹ Conferència pronunciada a les XXXVII Jornades de Qüestions Pastorals de Castellaura (28 i 29 de gener del 2002).

Pilar Ferrer Rodríguez

Doctora en Teologia i Lda. en Filosofia i Lletres
Professora d'Ètica Empresarial a FEE, Universitat Politècnica de València

Justament la predicació constant del Beat Josepmaria, des de 1928, va ser la crida a tots els cristians a santificar-se enmig de les circumstàncies ordinàries de la vida com una cosa que deriva del Baptisme. És aquí, en el Baptisme, on té el seu origen el sacerdoci comú dels fidels, i d'on deriva la crida a la santedat. No cal sortir del món per buscar la santedat, sinó que Déu ens crida al lloc on ens trobem per ser sants. La novetat de l'Opus Dei es pot resumir en la recerca de la santedat basada en el treball ordinari, doctrina que va quedar ratificada en els ensenyaments del Concili Vaticà II.

Però aquesta importància del sacerdoci comú dels fidels laics, o la crida a santificar-se enmig del món, és un tema antic en els Pares de l'Església. És també un tema molt viu en l'actual Romà Pontífex. Abans de ser elegit successor de Sant Pere, ja ho havia tractat freqüentment a les seves obres. Hi busca llum per tota la vida cristiana. Així, en el llibre *La renovació a les seves fonts*, hi llegim: «Podríem d'alguna manera dir que la doctrina del sacerdoci de Crist i de la participació en ell és el mateix cor dels ensenyaments del Vaticà II, i que en ella es resumeix, d'alguna manera, el que el Concili volia dir sobre l'Església, l'home i el món.»²

Així mateix, en el llibre *Travessant el llindar de l'esperança*, fa palès que la dignitat del cristià com a tal o en tant que cristià està per sobre de la del Vicari de Crist: «Des d'aquesta perspectiva, —es refereix el Papa a la presència de Crist en cada sacerdot—, l'expressió Vicari de Crist cobra el seu vertader significat. Més que una dignitat, es refereix a un servei. Més encara, pretén assenyalar les tasques del Papa a l'Església, el seu ministeri petrí, que té com a fi el bé de l'Església i dels fidels.»³

Ho va entendre perfectament S. Gregori Magne —diu— qui, d'entre tots els títols relatius a la funció del Bisbe de Roma, preferia el de *Servus servorum Dei*.

I per reforçar això, el Papa aconsella la lectura de Sant Agustí, qui solia repetir: *Vobis sum episcopus, vobiscum christianus*⁴ («Per a vosaltres sóc el bisbe, amb vosaltres sóc un cristià»). Comenta el Sant Pare: «Si es considera això adequadament, significa molt més *christianus* que no pas *episcopus*, encara que es tracti del bisbe de Roma.»

Sacerdoci comú dels fidels com a realització de l'existència cristiana

a) El sacerdoci comú dels fidels apareix com la realització mateixa de l'existència cristiana i, segons el Beat Josepmaria,

²K. Wojtyła, *La renovación en sus fuentes*, BAC, Madrid, 1982, p. 185.

³Joan Pau II, *Travessant el llindar de l'esperança*, Plaza & Janés, Barcelona, 1995, p. 94.

⁴Cf. *Sermo* 340, 1: PL 38, 1483.

La predicació constant del Beat Josepmaria, des de 1928, va ser la crida a tots els cristians a santificar-se enmig de les circumstàncies ordinàries de la vida com una cosa que deriva del Baptisme.

tot cristià és en allò més profund del seu ésser una "ànima sacerdotal".

Si llegim els textos del Beat Josepmaria sobre el sacerdoci comú, veiem com deixa ben clar que «tots pel Baptisme hem estat constituïts sacerdots de la nostra pròpia existència, per oferir víctimes espirituals» i som cridats a servir Déu i a obrar en el món per la funció real, profètica i sacerdotal de Crist, participació que és distinta en els fidels laics i en els ministres ordenats amb el sagrament de l'orde.

b) En estudiar atentament el pensament del Beat Josepmaria, es pot comprendre que el seu ensenyament espiritual i pastoral està concebut i exposat en un marc sacerdotal: Crist és l'únic i veritable sacerdot. Des d'aquesta imatge cristològica fundant, sobre la qual s'edifica el seu pensament, li ve donada una profunda visió eclesiològica recolzada en la unitat, distinció i complementarietat entre sacerdoci comú i sacerdoci ministerial. Ho expressa en la seva activitat fundacional i en la seva ingent obra literària.

Els textos testimonien una singular experiència sobrenatural de l'amor de Déu manifestat en el misteri sacerdotal de Crist, participat de diferents maneres per tots els batejats. Aquest misteri d'encarnació i redempció de vida humana santa, de glorificació de Déu i de salvació dels homes...; aquest misteri amat i abraçat per Josepmaria Escrivà de Balaguer, presta els seus perfils teològics als seus ensenyaments, que marquen els contorns d'una forta intel·lecció de l'essència sacerdotal de la creació i, en conseqüència, de l'existència corredemptora del cristià.⁵

Articulació del poble de Déu: participació de l'únic sacerdoci de Crist en el sacerdoci ministerial i sacerdoci comú dels laics

El Beat Josepmaria posa de manifest com l'Església és una comunitat formada per tots els fidels, en la qual tots som solidaris de la mateixa missió, i que cadascú ha de complir segons les seves personals circumstàncies, els laics com a laics.

«La manera específica de contribuir els laics a la santedat i a l'apostolat de l'Església és l'acció lliure i responsable en el si de les estructures temporals, duent-hi el llevat del missatge cristià. El testimoniatge de vida cristiana, la paraula que il·lumina en nom de Déu, i l'acció responsable, per a servir als altres contribuint a la resolució dels problemes comuns, són altres tantes manifestacions d'aquesta presència amb la qual el cristià corrent compleix la seva missió divina.»⁶

⁵ Cf. A. Aranda, *El bullir de la sang de Cristo*, Rialp, Madrid, 2000, p. 284.

⁶ *Converses amb Mons. Escrivà de Balaguer*, Rialp, Madrid, 1969, n. 59.

Però la crida a santificar-se enmig del món és un tema antic en els Pares de l'Església. És també un tema molt viu en l'actual Romà Pontífex.

L'Església, en la profunditat del seu ésser, és un misteri de comunió, però com a peregrina en la història és alhora sagrament d'aquesta comunió⁷. Pertany, doncs, al misteri de l'Església el fet que aquesta, en la seva fase terrenal, sigui alhora comunitat i estructura o institució, és a dir, jerarquia i fidels laics ocupen un lloc distint però complementari. Aquesta estructura també es dona en la Prelatura de l'Opus Dei, institució que Déu li va fer veure el Beat Josepmaria, on hi ha un presbiteri i uns fidels laics.

En aquesta interrelació de ministres ordenats i fidels laics, on cadascú té una missió al servei de la missió de l'Església universal, ha de viure's la caritat pastoral. Cito paraules molt expressives del Beat Josepmaria:

«Llur presència és necessària a l'apostolat de l'Opus Dei. Aquest apostolat el practiquen, fonamentalment, els laics, com ja li he dit. Cada fidel procura ser apòstol dins el seu propi ambient de treball, apropant les ànimes a Crist per l'exemple i la paraula: el diàleg. Però en l'apostolat, en dur les ànimes pels camins de la vida cristiana, s'arriba al *mur sacramental*. A la funció santificadora del laic, li cal la funció santificadora del sacerdot, que administra el sagrament de la Penitència, celebra l'Eucaristia i proclama la Paraula de Déu en nom de l'Església. I com que l'apostolat de l'Opus Dei pressuposa una espiritualitat específica, cal que el sacerdot doni també un testimoniatge viu d'aquest esperit peculiar.

Ultra aquest servei als altres fidels de l'Obra, aquests sacerdots poden prestar –i presten, de fet– un servei a moltes altres ànimes. El zel sacerdotal, que informa llurs vides, els ha de dur a no permetre que ningú no els passi pel costat sense rebre una part de la llum de Crist. I encara més, l'esperit de l'Opus Dei que no coneix “grupets” ni distincions, els impulsa a sentir-se íntimament i eficaçment units als seus germans els altres sacerdots seculars; se senten i són de fet sacerdots diocesans en totes les diòcesis on treballen, i les quals miren de servir amb afany i eficàcia. (...) D'altra banda, en l'Obra no hi ha dues classes de fidels, clergues i laics: tots són i se senten iguals, i tots viuen el mateix esperit: la santificació en el propi estat.»⁸

Ànima sacerdotal i mentalitat laïcal. La santificació de les realitats terrenes

Amb el binomi “ànima sacerdotal i mentalitat laïcal” expressava el Beat Josepmaria de manera gràfica i amb un llenguatge directe el que significa el sacerdocí de tots els fidels laics. També per als sacerdots l'*ànima sacerdotal* consisteix a

A la funció
santificadora del
laic, li cal la funció
santificadora del
sacerdot, que
administra el
sagrament de la
Penitència, celebra
l'Eucaristia i
proclama la Paraula
de Déu en nom de
l'Església.

⁷ Cf. *Lumen gentium*, n. 8

⁸ *Converses*, n. 69.

tenir els mateixos sentiments de Crist Jesús. Ens exhortava a no perdre de vista el profund sentit sacerdotal que té la nostra vida: «Per tant, el cristià ha de viure segons la vida de Crist, fent seus els sentiments de Crist, de tal manera que pugui exclamar amb Sant Pau, *non vivo ego, vivit vero in me Christus*, no sóc jo qui viu, sinó que Crist viu en mi.»⁹ Tots han de «ser mitjancers entre Déu i els homes: 'La vida sencera ha d'estar curulla de sentit sacerdotal perquè es converteixi en una contínua lloança a Déu: oració i reparació constants, petició i sacrifici per tots els homes. I tot això, en assídua unió amb Crist Jesús, en el Sant Sacrifici de l'altar', afirmava el 1955. Tota l'existència del cristià pot incorporar-se a la tasca redemptora, perquè l'ànima sacerdotal comporta en germen totes les virtuts necessàries per fer fructificar en obres el sacerdocí espiritual rebut en el baptisme.»¹⁰

Indubtablement aquesta ànima sacerdotal també la tenen les dones. Sens dubte va disposar Déu que el mateix matí del seu trànsit al cel ens ho comentés. «Cristianitzar des de dins el món sencer, mostrant que Jesucrist ha redimit tota la humanitat: aquesta és la missió del cristià. I la dona hi participarà de la manera que li és pròpia, tant a la llar com en les altres ocupacions que desenvolupi, realitzant les peculiars virtualitats que li corresponen.»¹¹

Com explica l'actual Prelat de l'Opus Dei, Mons. Javier Echevarría: «L'aportació de la dona a la vida eclesial té un grandíssim interès. Serà un dels aspectes que veurem desenvolupar-se amb més força en el futur, sobretot mitjançant l'experiència de vida de dones cristianes. L'Església necessita urgentment dones que visquin coherentment la seva fe en totes les circumstàncies, que promoguin iniciatives originals d'evangelització, que aportin el seu punt de vista a moltes qüestions, que siguin testimonis valents de Jesucrist. No dubto que, en els pròxims anys, estarem en condicions de testificar sobre una vertadera mobilització pacífica de dones cristianes, d'un esforç de santedat i apostolat, d'estudi i preparació doctrinal, que donarà com a fruit un enriquiment de l'Església en el seu conjunt.»¹²

Missió dels laics, ja siguin homes o dones, és la santificació de les realitats terrenes: treball, ocupacions familiars i circumstàncies ordinàries de la vida: amb el testimoni de vida cristiana, la paraula que il·lumina en nom de Déu, i l'acció responsable, són manifestacions d'aquesta presència amb què el cristià corrent compleix la seva missió divina.

⁹ J. Escrivà, *És Crist que passa*, Rialp, Madrid, 1989, n. 103.

¹⁰ M. M. Otero, 'El alma sacerdotal del cristiano', en *Scripta Theologica* 13 (1981/2-3), 289-290.

¹¹ *Converses*, n. 112.

¹² Entrevista amb Mons. Javier Echevarría, Revista *Christus*, Portugal, Juliol, 2000.

La vida sencera
ha d'estar curulla
de sentit sacerdotal
perquè es
converteixi en una
contínua lloança a
Déu: oració i
reparació constants,
petició i sacrifici per
tots els homes. I tot
això, en assídua
unió amb Crist
Jesús, en el Sant
Sacrifici de l'altar',
afirmava el 1955.

L'Església necessita
urgentment dones
que visquin
coherentment la
seva fe en totes les
circumstàncies, que
promoguin
iniciatives originals
d'evangelització,
que aportin el seu
punt de vista a
moltes qüestions,
que siguin
testimonis valents
de Jesucrist.

Per això ha pogut dir el Sant Pare a l'audiència concedida a un congrés celebrat a Roma amb motiu del centenari del Beat Josepmaria Escrivà al gener de 2002¹³: «Des dels començaments del seu ministeri sacerdotal, el Beat Josepmaria Escrivà va posar al centre de la seva predicació la veritat que tots els batejats estan cridats a la plenitud de la caritat, i que la manera més immediata per aconseguir aquesta meta comuna es troba en la normalitat diària. El Senyor vol entrar en comunió d'amor amb cadascun dels seus fills, en la trama de les ocupacions de cada dia, en el context ordinari en el qual es desenvolupa l'existència. A la llum d'aquestes consideracions, les activitats diàries es presenten com un valuós mitjà d'unió amb Crist, i poden transformar-se en àmbit i matèria de santificació, en terreny d'exercici de les virtuts i en diàleg d'amor que es realitza a les obres. L'esperit d'oració transfigura el treball i així és possible romandre en la contemplació de Déu, fins i tot mentre es realitzen diverses ocupacions. Per a cada batejat que vol seguir fidelment Crist, la fàbrica, l'oficina, la biblioteca, el laboratori, el taller i la llar poden transformar-se en llocs de trobada amb el Senyor, que va elegir viure durant trenta anys una vida oculta. Es podria posar en dubte que el període que Jesús va passar a Natzaret ja formava part de la seva missió salvífica? Per tant, també per a nosaltres la vida diària, en aparença grisa, amb la seva monotonia feta de gestos que semblen repetir-se sempre iguals, pot adquirir el relleu d'una dimensió sobrenatural, transfigurant-se així. Els petits esdeveniments de la jornada comporten una grandesa insospitable, i precisament vivint-los amb amor a Déu i als germans és possible tallar d'arrel qualsevol fractura entre la fe i la vida diària, fractura que el Concili Vaticà II denuncia com un dels "errors més greus del nostre temps."¹⁴»

El Papa afegeix: «El fidel laic, en santificar el seu treball respectant les normes morals objectives, contribueix eficaçment a construir una societat més digna de l'home i a alliberar la creació que gemega i sofreix a l'espera de la revelació dels fills de Déu (cf. Rm 8, 19-22). Així coopera per modelar el rostre d'una humanitat atenta a les exigències de la persona i del bé comú.»¹⁵

Al principi he parlat de la importància dels testimonis. Ara en voldria contar dos exemples, un del cardenal König i un altre del bisbe d'Austràlia Mons. Wilson. En una entrevista al cardenal König, Arquebisbe emèrit de Viena, manifestava:

«Quan vaig sentir que (un membre de l'Obra) havia estat campió nacional de salt de trampolí i palanca, vaig pensar: Fantàstic; l'Església no estarà present només a la catedral

¹³ En aquest mateix numero de *Temes d'Avui* trobareu una crònica d'aquest Congrés.

¹⁴ Cf. *Gaudium et spes*, n. 43.

¹⁵ Joan Pau II, *Audiència* 18-I-2002.

de Sant Esteve, sinó en els esports. (...) Des de llavors, l'Opus Dei treballa a Àustria i s'hi ha estès considerablement. El que llavors predicava Escrivà era una novetat absoluta, però, malgrat que aquestes idees es troben avui en els documents del Magisteri de l'Església, la recepció continua sent lenta.»¹⁶

Mons. Wilson, que va celebrar la Missa a Sydney amb motiu del centenari del naixement d'Escrivà, es manifestava preocupat en constatar que en ocasions els catòlics no s'atreveixin amb fortalesa a difondre el missatge cristià que creuen, i que assenten por davant de la cultura dominant. «El vertader treball que s'ha de portar a terme per tenir una influència real en la societat en què vivim és aconseguir que cadascun de nosaltres ens prenguem seriosament la crida del Senyor a viure la 'santedat'. (...) El més interessant i poderós en la visió del Beat Josepmaria és – va dir – que resulta possible aconseguir la santedat en la nostra vida ordinària. (...) A l'Església, durant molts anys, s'ha difós la imatge que condueix a desconfiar del món. La gent ha tingut la impressió que tenir alguna cosa a veure amb el món, o amb els modes de vida ordinària, resultava perillós.»¹⁷

En parlar de les realitats terrenes com a lloc de santificació i de portar a Crist als altres, voldria contar una anècdota de l'aleshores Cardenal Wojtyła: «El 28 d'octubre va demanar la paraula a l'aula conciliar, per segona vegada en aquesta sessió. Inesperadament fa una aguda crítica al projecte proposat de l'esquema 13. Mesurant les paraules dona a entendre que el projecte no serveix per res més que per ser tirat a la paperera. En el text presentat, l'Església ensenya al món. Es col·loca, per així dir-lo, per sobre del món, convençuda de la seva possessió de la veritat, i exigeix del món que l'obeeixi. L'Església no ha d'instruir al món des de la posició de l'autoritat, sinó que ha de buscar la veritat i les solucions autèntiques dels problemes difícils de la vida humana al costat del món. El problema és com pot el món trobar la veritat i fer-la seva.»¹⁸

Em sembla que aquesta és la dificultat més gran per portar a terme una veritable evangelització, la de parlar el mateix llenguatge del món. D'aquí la necessitat de treballar freqüentment amb els nostres companys, a l'oficina, a la Universitat... i la importància que els laics estiguin a l'entranya de la societat, santificant-se i santificant les realitats terrenes: «El laïcisme –deia el professor Carles Cavallé, en les darreres Jornades Pastorals de Castella– es combat des de la unitat de vida del cristià, no amb teories.» En aquest tracte de tu a tu podem contagiar –més encara: hem de contagiar– els que tenim més a prop.

¹⁶ *La Vanguardia*, 21 de desembre de 2001.

¹⁷ *The Catholic Weekly* (Sydney), 16 de juliol de 2000.

¹⁸ M. Malinski, *Juan Pablo II. Historia de un hombre*, Editorial Planeta, Barcelona, 1982, p. 106.

Des dels
començaments
del seu ministeri
sacerdotal, el Beat
Josepmaria Escrivà
va posar al centre
de la seva
predicació la veritat
que tots els batejats
estan cridats a la
plenitud de la
caritat, i que la
manera més
immediata per
aconseguir aquesta
meta comuna es
troba en la
normalitat diària.

Contaré el cas d'una amiga de professió mèdica que treballa en un hospital amb una altra i que en veure que té els mateixos problemes, dificultats, i no obstant això està contenta, li va preguntar què feia, ja que s'havia sentit atreta pel seu testimoni i la seva amistat sincera.

M'agradaria concloure amb unes paraules del Beat Josepmaria:

«Cada generació de cristians ha de redimir, ha de santificar el seu propi temps: per això li cal comprendre i compartir les ànsies dels altres homes, els seus iguals, a fi de fer-los conèixer, amb *do de llengües*, de quina manera han de correspondre a l'acció de l'Esperit Sant, a l'efusió permanent de les riqueses del Cor diví. A nosaltres, els cristians, ens correspon d'anunciar aquests dies, en aquest món del qual som i on vivim, el missatge antic i nou de l'Evangeli.

No és veritat que avui tothom –així, en general i en bloc– estigui tancat o resti indiferent a allò que la fe cristiana ensenya sobre el destí i l'ésser de l'home; no és cert que els homes d'aquests temps s'ocupin només de les coses terrenals, i es desinteressin de mirar al cel. Bé que no manquen ideologies –i persones que les sustenten– que són tancades, hi ha en la nostra època grans anhels i actituds roïnes, heroïsmes i covardies, il·lusions i desenganys; criatures que som-nien un món més just i més humà, i d'altres que, qui sap si decebudes davant el fracàs del seus ideals primitius, s'arreceren en l'egoisme de buscar solament la tranquil·litat pròpia, o romanen immergides en l'error.

A tots aquests homes i a totes aquestes dones, siguin on siguin, en llurs moments d'exaltació o en llurs crisis i derrotes, els hem de fer arribar l'anunci solemne i tallant de sant Pere, durant els dies que seguiren la Pentecosta: Jesús és la pedra angular, el Redemptor, el tot de la nostra vida, perquè fora d'Ell 'no ha estat donat als homes, sota el cel, cap altre nom pel qual puguem salvar-nos' (Act 4,12)»¹⁹.

Aquesta és la
dificultat més gran
per portar a terme
una veritable
evangelització, la
de parlar el mateix
llenguatge del món.
D'aquí la necessitat
de treballar freqüent-
ment amb els nostres
companyes, a
l'oficina, a la
Universitat... i la
importància que els
laics estiguin a
l'entranya de la
societat, santificant-
se i santificant les
realitats terrenes.

¹⁹ *És Crist que passa*, n. 132